New directions

Activiteiten en uitvoering project Vluchthaven Amsterdam 2014

Outline individueel hulpaanbod

De gemeente Amsterdam heeft een onderdak- en hulpaanbod georganiseerd voor de maximaal 159 personen uit de groep "We are here" die zich in april 2013 hebben aangemeld voor het toenmalige hulpaanbod. De gemeente Amsterdam biedt de personen onderdak met de overtuiging dat vanuit een onderdakpositie gewerkt kan worden aan de toekomst van persoon tot persoon. Dit vereist een actieve houding van de betrokken personen

Het **doel** van het individuele hulpaanbod is dat de personen in de periode tot 1 juni 2014 optimaal kunnen werken aan hun eigen toekomst. Dit kan gaan om het alsnog verkrijgen van een verblijfsvergunning en het afronden van procedures. Het zal ook gaan om de oriëntatie op en ondersteuning bij de hervestiging en terugkeer naar het land van herkomst omdat iemand geen uitzicht meer heeft op een verblijfsvergunning in Nederland. In gevallen waar iemand wél terug wil keren, maar als dit niet lukt buiten schuld van de persoon moet eveneens actie worden ondernomen.

Een **intensief individueel activeringstraject** is noodzakelijk om personen er toe te bewegen mee te werken aan het realiseren van een eigen toekomst, of dit nu hervestiging of verblijf in Nederland is. De groep van 159 verblijft al ruim een jaar op verschillende plekken in de stad en is uitgeput. Het vertrouwen in de medemens en de overheid is beperkt. Personen hebben vrijwel geen dagbesteding, en verkeren daardoor in een passieve staat. Vanuit de groep zelf is er behoefte om "iets te doen", nu wordt van de mensen verwacht dat zij bezig gaan met het bouwen aan een zelfstandige toekomst. Hierbij worden zij ondersteund door overheden, vrijwilligers en hulpverleningsorganisaties.

Het activeringstraject bestaat uit **vier hoofdlijnen** die met elkaar samenhangen:

1. **Inzicht in toekomstperspectief en juridische situatie**
2. **Activiteiten gericht op het verminderen van psychische problematiek**
3. **Revitalisering en het verkrijgen van vaardigheden die bruikbaar zijn in het opbouwen van een zelfstandig leven**
4. **Activiteiten gericht op terugkeer of verblijf (afhankelijk van persoonlijke mogelijkheden)**

Voortgang wordt vastgelegd
Het is van groot belang dat op individueel niveau duidelijk is wat de positie en persoonlijke omstandigheden zijn, wat voor activiteiten zijn ondernomen en de voortgang en participatie hierbij. Dit is nodig om zeer tijdig te beschikken over signalen waarop moet worden geacteerd.
Voor 1 februari zal een keuze zijn gemaakt welk registratiesysteem hierbij past en afspraken over invoer van gegevens en monitoring. De voortgang en knelpunten worden frequent aan de burgemeester gerapporteerd.

Hoofdlijnen en fases individueel activeringstraject

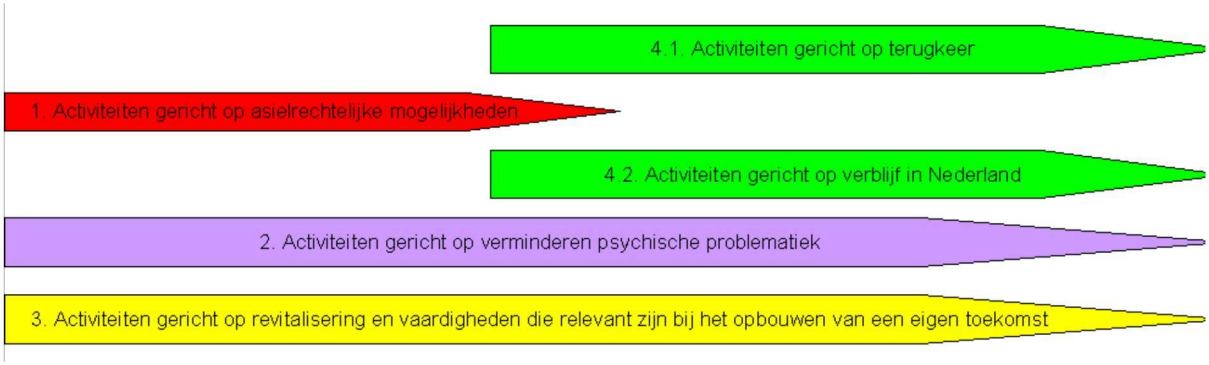

Toelichting

Met het bovenstaande schema wordt bedoeld aan te geven dat er bij ieder in de Vluchthaven sprake is van een individuele benadering. Vluchtelingenwerk is hierbij de regisseur. We onderscheiden hierbij een zekere volgordelijkheid, maar deze is niet absoluut.

Hoofdlijn 1: In het beginstadium moet er duidelijkheid ontstaan over de eventuele verblijfsrechtelijke kansen en de activiteiten die hiervoor verder moeten worden ondernomen binnen bepaalde tijd. Voor een deel van de mensen is deze fase al eerder afgesloten en is al duidelijk dat er geen vergunning mogelijk is. Met degenen die wél actief zijn zal nauwkeurig moeten worden bepaald welke informatie relevant is, dit ook in samenspraak met begeleiders en advocaat en wellicht ook de IND. Doel is immers om een zaak kansrijk te maken voor het doen van een herhaald asielverzoek (Hasa). Dit wordt niet beperkt in tijd, het gaat om de kans. De verwachting is dat slechts een klein deel een vergunning kan krijgen. Met de IND is inmiddels afgesproken om zoveel mogelijk de zaken met voorrang te behandelen. Dit geldt voor nieuwe aanvragen (Hasa, Art 64), maar ook voor afhandeling lopende zaken.

In feite vervolgt Vluchtelingenwerk hier haar eerdere werkzaamheden door op basis van het al bestaande geïndividualiseerde dossier de huidige situatie en het perspectief van de cliënt te bespreken, te actualiseren en te registreren. Daarbij zijn er vaak contacten met de advocaat van cliënt en naar verwachting ook soms met vrijwilligers die aanvullende informatie kunnen verstrekken.

Hoofdlijn 2: Een tweede aspect is gelegen in de duidelijkheid over eventueel “verminderd functioneren” als gevolg van ernstige psychische en/of medische problematiek. Binnen de gehele groep asielzoekers (159 en daarbuiten) heeft een relatief groot deel van de mensen psychische problemen die “werken aan een oplossing” in de weg staat. Voor deze mensen is een stabiel onderdak belangrijk om vervolgens in aanmerking te kunnen komen voor (trauma)behandeling. De omvang wordt geschat op 50-60 personen, waarvan de helft binnen de “groep 159”. Er zijn lange wachttijden bij de GGZ. Voor het project is het erg belangrijk om binnen zeer korte tijd over een individuele indicatie te beschikken waaruit de ernst en behandeladvies blijkt. Inmiddels is via de GGD contact geweest met Equator (GGZ) met de vraag op welke wijze extra (behandel)capaciteit beschikbaar kan komen. Daartoe zijn middelen opgenomen in de projectbegroting.

Met ingang van januari 2014 wordt de uitvoering van de zgn. Spekman-regeling verbeterd. Dit kan betekenen dat mensen met ernstige psychische problematiek makkelijker opvang kunnen gaan krijgen in een AZC. Bij deze mensen zal moeten worden bepaald welke medische zorg beschikbaar is of beschikbaar kan komen. Ook hoort hierbij of er redenen zijn dat iemand (tijdelijk) verblijf moet krijgen op grond van art. 64 VW. Op korte termijn worden de voorwaarden bekend en juist ook daarvoor is ook het advies van Equator nodig.

Met de GGD is inmiddels afgesproken dat zij de medische en psychische zorg zal begeleiden en ondersteunen bij de mensen aanwezig in de Havenstraat en bij het ASKV/MOO. Met de uitvoering is inmiddels een start gemaakt. Daarbij zal gebruik worden gemaakt van Dokters van de Wereld, van de vrijwilligers met de daarvoor benodigde vakkennis en de al aanwezige relaties met de 1ste lijns zorg. In de loop van januari moeten de afspraken met elkaar rond zijn, met de GGD als regievoerder. Voor de mensen met medische en psychische problemen is de beschikbaarheid van buddy's (vrijwilligers) belangrijk, ook om te kunnen fungeren als vertrouwenspersoon / intermediair voor de GGD/GGZ en Vluchtelingenwerk. Dit netwerk moet nog verder worden uitgewerkt tussen partijen.

Hoofdlijn 3: Bezig zijn met de toekomst is vooral ook onderzoeken wat bij je kan passen om je leven te kunnen opbouwen. Hierover zal met de mensen worden gesproken door Vluchtelingenwerk en anderen die daarvoor worden benaderd. Er zal worden gezocht naar mogelijkheden voor het volgen van korte cursussen en stages die passen bij de vraag en het perspectief en het vergroten van competenties. Onderdeel is ook om mensen in hun kracht te zetten.

Voor de meeste mensen is het zo dat terugkeer naar hun land nog niet bespreekbaar is. Daarbij kunnen heel verschillende redenen een rol spelen. Weliswaar is het grootste deel van de groep officieel uitgeprocedeerd en is hun asielaanvraag afgewezen, maar velen vinden dit onterecht. Zij zijn vaak nog bezig het tegendeel te bewijzen. Bij anderen is terugkeer hetzelfde als "ik heb verloren", ik ben niet succesvol. Bij velen speelt ook dat terugkeer pure armoede betekent, terug naar af. Overleven in Nederland of ergens anders, het maakt hen niet uit.

De hoop om een verblijfsvergunning te krijgen is er nog, maar het is ook de tijd om je verlies te verwerken en de alternatieven te durven verkennen. Vragen als "hoe kan ik mijn brood verdienen, waar dan ook?", "Kan ik misschien een vak leren in deze korte tijd?", "Wat helpt mij om vooruit te komen, wat heb ik daarvoor nodig?".

Vanuit de gemeente kan aan 20 mensen worden aangeboden om gedurende 2-3 maanden de beginselen van een vak (beroep) te leren. Dit kan worden uitgevoerd door De Herstelling. De volgende opleidingstrajecten kunnen worden aangeboden: schilder, metselaar, timmerman, metaalbewerker/lasser, tuinman, stratenmaker, dakbedekker, loodgieter/elektricien, kok. In die periode wordt je deskundig begeleid, de beginselen zijn veelal voldoende om in het herkomstland aan de slag te kunnen. Ook kan DWI relaties leggen met ondernemers voor stages onder de vlag van afspraken met de gemeente voor deze groep. Verder kan via het netwerk van Vluchtelingenwerk aanbod volgen in de sfeer van taallessen (engels), computerlessen/ICT en vormen van begeleiding.

Er is al een inventarisatie gaande via de vrijwilligers naar de behoefte bij de mensen en dat zal nog duidelijker worden bij de intakegesprekken via Vluchtelingenwerk. Van belang te weten is dat een behoorlijk aantal mensen analfabeet is.

Hoofdlijn 4: Mensen die tot de conclusie komen dat terugkeer mogelijk is geworden zullen optimaal worden gefaciliteerd binnen de kaders die hiervoor landelijk zijn afgesproken. Daarbij zal maatwerk leidend zijn: wat heb jij nodig om elders je leven voort te zetten? Bij dit onderdeel kan het ook voorkomen dat iemand belemmerd wordt bij zijn hervestiging b.v. omdat er geen reisdocument wordt verstrekt of dat iemand onvoldoende bewijs heeft van zijn burgerschap. In die gevallen moet bepaald worden of de belemmering kan worden weggenomen of dat moet worden berust in verblijf.

In de sfeer van de hervestiging zijn een aantal zaken belangrijk:

- De tijd is heel beperkt, maar het is de moeite waard om de mogelijkheden te verkennen dat er mensen aan de slag kunnen bij bedrijven in het herkomstland. DWI/Herstelling zal hiernaar onderzoek doen vanwege al opgedane ervaring. Ook zal de verbinding worden gelegd met organisaties als Maatwerk bij Terugkeer en mogelijke derden.
- Een vestigingsalternatief zou, in samenspraak met mensen, een opening kunnen geven om te kiezen voor terugkeer. De vraag is inmiddels uitgezet via DT&V om uit te zoeken met welke Afrikaanse landen tot een afspraak zou kunnen worden gekomen over de vestiging van mensen afkomstig uit een land waar men niet naar toe durft terug te keren (bv. Somalië, Soedan).
- Het is voor belanghebbenden belangrijk om van te voren te weten welke middelen beschikbaar zijn om elders een toekomst te kunnen opbouwen. Hierover is al overleg gaande met DT&V.

Bij belemmeringen bij hervestiging zijn de volgende zaken relevant

- Waar de belanghebbende oprecht te kennen geeft te willen terugkeren, zal al het mogelijke moeten gebeuren om vertrek mogelijk te maken. Een dringend beroep op medewerking van het land van herkomst (bv Ethiopië en Eritrea) kan dan nodig zijn. Waar mogelijk zal ambassadeurs worden gevraagd hulp te bieden. De DT&V zal overigens gaan zorgen voor een overzicht met landen en de problematiek die daar kan spelen.

- Om in aanmerking te komen voor een verblijfsvergunning op grond van Buiten Schuld, moet eerst komen vast te staan dat de belanghebbende alles heeft gedaan om de herkomst aan te tonen. Het niet kunnen aantonen speelt een belangrijke rol bij het erkennen van de persoon als burger van het land. Bij de zaken die hier spelen zal zeer nauw overleg plaatsvinden met de DT&V.

- Het komende half jaar zal er het nodige gebeuren waardoor de intentie om terug te keren om kan draaien in een weigering of zelfs dat de landelijke overheid terugkeer op dat moment te risicovol acht. De huidige ontwikkelingen in Zuid Soedan zijn een voorbeeld. Mali, maar ook ontwikkelingen in delen van Somalië kunnen eveneens aanleiding worden. In die gevallen is nader overleg nodig met het ministerie om te bezien wat er voor alternatieven zijn. Van belang is wel dat de persoon in kwestie wel eerder een intentie tot terugkeer heeft aangegeven, maar door de omstandigheden de stap niet meer durft te zetten.

Persoonlijk activeringstraject

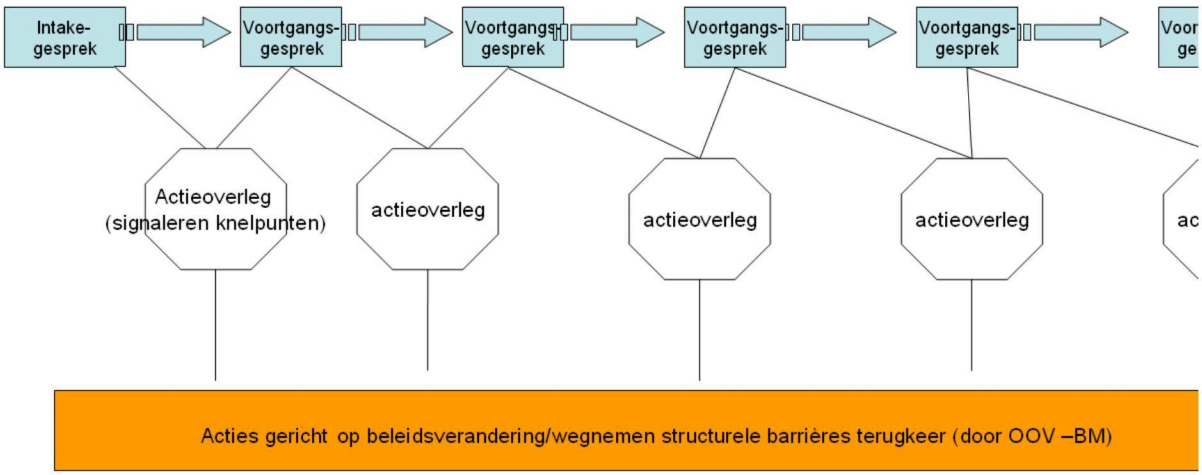

Toelichting

Op basis van de individuele situatie wordt een persoonlijk traject doorlopen onder begeleiding van een procesregisseur. De procesregisseur onderhoudt contact via voortgangsgesprekken met de persoon, bespreekt de individuele mogelijkheden, adviseert daarbij, stimuleert activiteiten te ontplooien en neemt ook zelf contact op met de relevante instanties. De frequentie van voortgangsgesprekken is 2 wekelijks en zoveel vaker als blijkt nodig te zijn voor de casussituatie.

Vluchtelingenwerk heeft een team van 5 medewerkers samengesteld die tot eind mei deze werkzaamheden zal gaan verrichten. De individuele stappen (voortgang) worden vastgelegd, stagnatie en knelpunten worden gesignaleerd en besproken binnen het team. Vanuit de gemeente (OOV) is eveneens een regisseur aangewezen om dagelijks te kunnen spreken over casuïstiek, voortgang en het signaleren van problemen.

Gemeente (OOV,voorzitter) en Vluchtelingenwerk zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een actieoverleg. Daarbij zullen andere partijen aan tafel komen op basis van hun expertise. Dit kan gaan over gezondheidsproblematiek (met GGZ/GGD), verblijfsrechtelijke kwesties (met IND/DT&V), activering (met DWI, derden). Knelpunten terugkeer (Maatwerk bij Terugkeer, DT&V, IOM etc.). Uit dit overleg komen zaken naar voren die kunnen leiden tot acties op gemeentelijk / bestuurlijk niveau. Het actieoverleg zal wekelijks plaatsvinden.

De rol en participatie van vrijwilligers zal ook worden ingebed als bekend is wat voor hen past.

Voortgangsmonitor, bestuurlijke rapportage

De nog te ontwikkelen monitor heeft tot doel om te kunnen zien hoeveel mensen in welke fasen actief zijn en om daarnaast te kunnen signalen waar knelpunten zijn ontstaan. Verder zal er een financiële monitor komen op het hele project waardoor ontwikkelingen goed worden gevolgd.

De voortgang wordt maandelijks aan de burgemeester gerapporteerd. De rapportage bestaat in ieder geval uit de volgende onderdelen.

1. Voortgang activeringstraject
    a. Aantal personen dat juridische fase heeft afgerond
    b. Aantal personen dat is teruggekeerd
    c. Aantal personen dat een verblijfstitel in Nederland heeft verkregen
    d. Aantal personen dat een buiten schuldverklaring heeft gekregen.
    e. Aantal personen dat onderdak heeft verkregen in AZC.
    f. Aantal personen dat het activeringstraject (vrijwillig danwel gedwongen) heeft verlaten
    g. Knelpunten die het bereiken van het doel (terugkeer, verblijf, BSV) in de weg staat.
    h. Oplossingsrichting voor onder g gesignaleerde knelpunten
    i. Beschouwing netwerksamenwerking tussen overheden, particulieren organisaties, vrijwilligers en personen uit de groep van 159.
2. Veiligheid en beheer
    a. Sfeerbeeld Vluchthaven
    b. Incidenten en ongevallen
    c. Samenwerking DWI & DJI
3. Overzicht kosten

Begroting

Voor de uitvoering van dit project met een looptijd van 6 maanden (december 2013 – juni 2014) zijn de volgende posten begroot:

1.	Gebruik en beheer Vluchthaven	€ 180.000,=
2.	Levensonderhoud en persoonlijke verzorging	€ 145.000,=
3.	Individueel hulpaanbod en begeleiding	€ 215.000,=
4.	Gezondheid en vitaliteit	€ 60.000,=
5.	Risico en onvoorzien	€ 100.000,=
Totaal begroot		€ 700.000,=

De gespecificeerde begroting is bijgevoegd als bijlage.